JERONI ZANNÉ

Poesia original completa

Edició a cura de Martí Duran

TRÍPODE

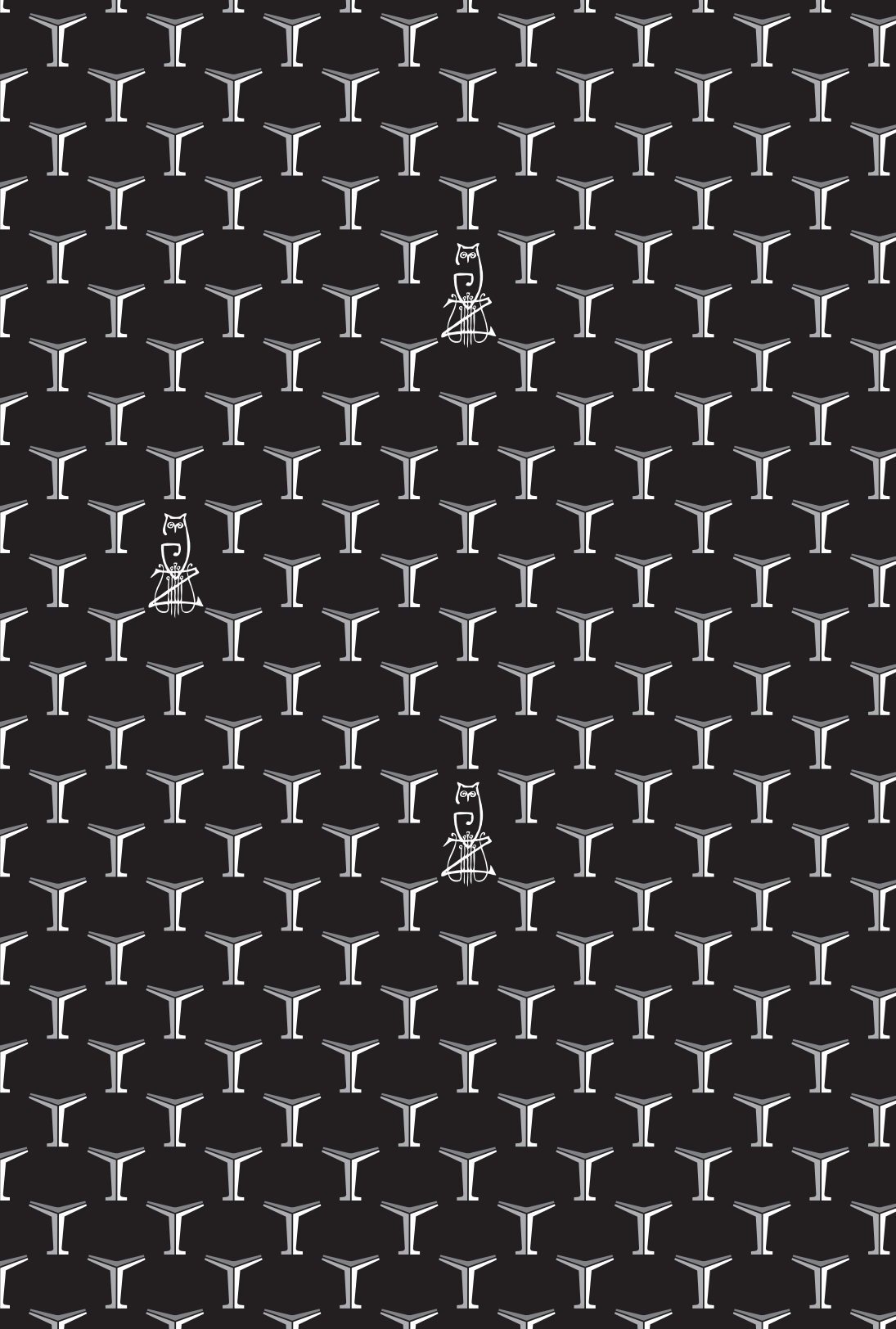

JERONI ZANNÉ

POESIA ORIGINAL COMPLETA

Edició a cura de Martí Duran

Editorial Trípode

TRÍPODE

Biblioteca del Modernisme, 1

POIESIS

Títol: *Jeroni Zanné. Poesia original completa*
© De l'edició, estudi introductori: Martí Duran i Mateu, 2019
© Del prefaci, Abraham Mohino i Balet
© D'aquesta publicació: Pilar Blasco Prim. Editorial Trípode, 2019
Deu i Mata, 70-72, 08029 Barcelona.
www.tripode.cat

ISBN: 978-84-948816-8-8
Dipòsit legal: B 1946-2019

Imatge de coberta anterior: La Tardor, d'Alphonse Mucha (1896)
Imatge de coberta posterior: Retrat al llapis de Jeroni Zanné, de C. Sanxo, publicat a *Ressorgiment* (216, juliol de 1934, p. 3483).
Procedència dels textos de la contraportada:
· Josep Carner, «Scient bellesa»: *La Veu de Catalunya* 2767, 26-12-1906, p. 2.
· Albert Schneeberger, *Anthologie des poètes catalans contemporains depuis 1854*, París, 1922, p. 220.
· Pere Gimferrer, «Jeroni Zanné, prerafaelista y wagneriano»: *El País*, 1-4-1984.
Disseny i maquetació: Elma Presas i Antonio Lucena
Maquetació de la poesia: Antonio Lucena Leiva

Imprimeix: Romanyà Valls. Sant Joan Baptista, 35
08789 La Torre de Claramunt, Barcelona

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org), si necessiteu fotocopiar o escanejar fragments d'aquesta obra.

ÍNDEX GENERAL

Poètica vibració en sonora i bellíssima caixa harmònica 7
Estudi introductori 13
Bibliografia 135
Notes sobre l'edició 137
Referència dels poemes musicats 140
Conspectus siglorum 141
Índexs dels llibres de poemes 143
Poesies 149
Assaigs estètics 151
Imatges i melodies 235
Poesies: Odes i elegies. Sonets. Traduccions 327
Ritmes 345
Reialme d'Eros 391
Oda a Salomé. Poemes menors 413
Elegies australs 465
Aiguaforts i aigües vessants 505
Poemes de l'esperit i de la terra 599
Altres poemes publicats 671
Poemes inèdits 679
Recull fotogràfic 741
Índex alfabètic de poemes 745

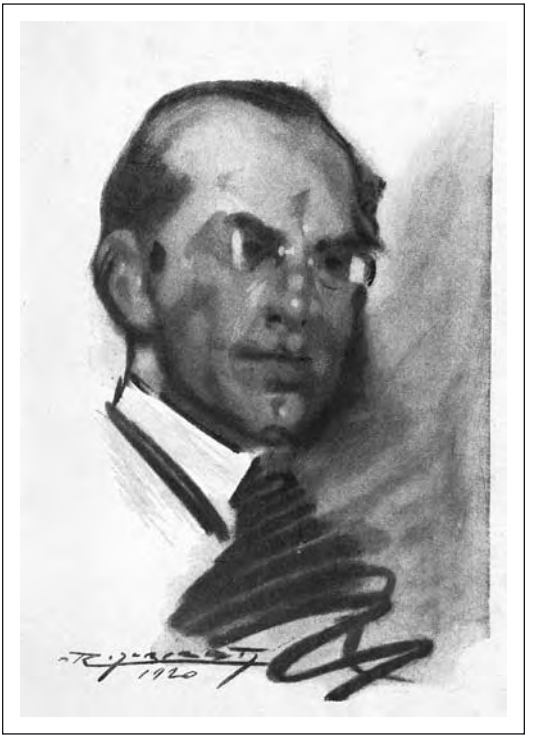

Retrat de Zanné al carbó, obra de Ramon Subirats, publicat a *Aiguaforts i aigües vessants* (1920).

POÈTICA VIBRACIÓ EN SONORA I BELLÍSSIMA CAIXA HARMÒNICA

Invitació a la lectura de la poesia de Jeroni Zanné

Fa poc més d'un segle, el 1913, dos intel·lectuals catalans de primer ordre van optar per migrar del país, Ramon Vinyes i Jeroni Zanné. L'un va anar a raure a Colòmbia, l'altre a l'Argentina. Eren homes del mateix àmbit, les ambicions dels quals havien confluït en les pàgines de dues importants publicacions modernistes, *Joventut* i *El Poble Català*. Només uns mesos abans, el 1912, el barceloní, culminant uns anys de producció pròdiga, acabava de publicar *Elegies australs* (coetàniament Eugeni d'Ors treia a la llum l'emblemàtica *La Ben Plantada*), i ja feia cinc anys que el berguedà havia ofert el seu recull de proses d'alè dannunzià *L'ardenta cavalcada*. Què els mogué a la marxa, a l'abandó de tot allò que havien bastit amb tanta dedicació, just en el moment en què s'iniciava la plenitud del Noucentisme, on haurien pogut ser peces necessàries del nou engranatge cultural? En ambdues circumstàncies hi té un pes considerable una dosi de decepció davant el sistema literari. És del tot paradoxal que el nou ordre destinat a fixar la fesomia ideologicocultural del país es permetés de prescindir de figures de sensibilitat i ciència tan contrastades com les dels noms que he agermanat en aquest preàmbul, però és sabuda l'acció fagocitadora de tot moviment que es constitueix, que condemna a l'ostracisme o a la marginalitat allò que no encaixa en els seus propòsits. Ramon Vinyes ha passat a la memòria col·lectiva com «el sabio catalán» de *Cien*

años de soledad, al marge del que va deixar escrit; el nostre Jeroni Zanné no tingué la sort d'un encontre glorificador, de manera que la seva posteritat caldrà confiar-la a la fortuna que pugui guanyar-se la seva obra. Sabem que els designis de l'atzar són endiastrats.

Cert és que la historiografia catalana s'ha anat ocupant de Zanné amb l'atenció que mereix, fins i tot amb un grau de profunditat heroica atenent al fet que, fins a l'existència d'aquesta edició, ha calgut tirar d'arxius i hemeroteques per traçar-ne una comprensió completa o màximament precisa. Penso en noms com els d'Assumpta Camps, de Jordi Castellanos i de Llorenç Soldevila, només per citar-ne tres. Ara bé, a desgrat que sempre se li ha reconegut, per exemple, la condició d'exquisit sonetista (Martí Duran parla de la «puresa zanneriana en el tractament del sonet»), i malgrat que no sembla discutible que Zanné sigui el nostre gran autor prerafaelita i parnassià (i wagnerià!, i carduccià!, i dannuncià!, afegeix Martí Duran), la seva lírica no ha merescut la gràcia d'una reedició, més enllà del que pràcticament ell havia fet en vida, d'alguna mostra epilogal i de diverses llambregades en antologies. És la segona qüestió incomprensible que em sorgeix escrivint aquests mots liminars: la de la desatenció editorial (ara esmenada) que ha hagut de sofrir un home com Zanné, el qual no sols amb l'obra de creació, sinó amb la incidència de la seva acció com a crític i com a traductor, aixecà pilars en el bastiment intel·lectual de la Catalunya de final de segle XIX i d'inici del nou-cents. I tots sabem que un escriptor l'obra del qual hagi esdevingut inaccessible, descatalogada o fora d'ús és un escriptor preterit, ferit de mort.

Per tot el que dic, puc afirmar que el volum que el lector té a les mans posseeix el valor d'una oportuna reparació, d'una justa restitució. Afegiré encara: d'un retorn, d'una repatriació. Com si, vuitanta-cinc anys després de mort, fos donat a Zanné la possibilitat de reingressar al tros nadiu.

Reeditar és una forma de rescatar el text i, pel text, l'home. Insisteixo a subratllar que no estem parlant d'una figura menor alhora que vull posar en relleu el mèrit de Martí Duran, que ha sabut percebre en la lírica diamantina de Zanné la riquesa i el matís, el refinament i l'encant, la musicalitat i els valors plàstics que en feren un referent en l'època; que ha sabut veure fins a quin punt fou un renovador de formes poètiques a casa nostra, tant per haver estat el centre del que es denominà «la batalla del sonet» i el propulsor d'una «Nova plèiade» o escola poètica (per bé que aquesta no acabà de consolidar-se), com per haver esdevingut, seguint el mestratge de Carducci, l'adaptador de ritmes clàssics inèdits en català, abans de les aportacions immediatament posteriors de Josep Carner i de Carles Riba. Martí Duran ha convertit la lectura admirada del seu autor en una afinitat electiva, en un primer instant probablement concentrada en el substrat de símbols i al·legories grecollatins, atesa la seva formació en Filologia Clàssica. La passió del filòleg es cou a foc lent i es resol en una conscienciosa i artesanal labor d'exegesi, d'ordenació i de reconstrucció: l'estudi introductori és un testimoni manifest del camí. I el cos poètic zannerià, l'objecte d'una intervenció filològica escrupolosa i sàvia, pertinent, gràcies a la qual el nom del curador, Martí Duran, restarà unit de manera indissociable al de Jeroni Zanné. La imatge de la poesia d'aquest, àmplia, vària i amb progressos interns molt més marcats que no crèiem, aquesta poesia on queda absorbit sense estridències i fins amb una gran coherència interna tot un repertori de doctrines i de sensibilitats líriques que commogueren els darrers anys del dinou europeu i els inicis del vint, quedarà fixada d'ara endavant per l'edició de què el lector ara pot gaudir.

Cal trencar una llança també en favor de Pilar Blasco, petita editora de contrastada sensibilitat literària, que ha fet seu el risc de publicar un autor de característica culterana en un país que no està fet per a poetes

doctes. Encara avui tendim, en efecte, a ser més condescendents amb el que Zanné titllava d'«escola de la incoherència, del barboteig i de la impotència expressiva» que amb aquelles expressions refulgents de sofisticació il·lustrada. Aleshores, amb una proposta radicalment formal, Zanné vindicava un concepte de poesia als antípodes de solucions ingènues i autocomplaents d'exercici versificat. La seva conclusió era clara: «Cal cultura».

En el desplegament sistemàtic de l'esmentada premissa, «cal cultura», Zanné hi esmerçà tot l'afany intel·lectual, i ho feu des de tres àmbits essencials: el de l'assaig crític, el de la traducció i el de la creació poètica.

Elogi del poeta crític

L'ascendent de Zanné com a crític musical i literari fou tal que, en *El Poble Català*, era l'únic que signava amb un segell distintiu. Dues mostres d'aquest quefer són els pròlegs dels seus dos primers llibres. En aquest sentit, trobo plena d'interès l'especulació que desplega en les notes de poètica que precedeixen *Assaigs estètics* (1905): hi distingeix entre *estil amplificat*, on situa la manera dolça i suau de Petrarca i la potent i vertiginosa de Victor Hugo, i *estil condensat*, el que és propi dels poetes francesos coetanis, simbolistes i parnassians, allà on òbviament busca una filiació. Cultura refinadíssima de fons clàssic, intuïció de l'harmonia i proporció són atributs dels models en què s'emmiralla el nostre poeta i que el descriuen a ell mateix. La prosa liminar d'*Imatges i melodies* (1906), «Del llenguatge poètic», implica un pas més en la concreció del seu cànon: és una aposta decidida per l'escola poètica representada per Leconte de Lisle, Carducci, D'Annunzio i Heredia. El poema zannerià és gairebé sempre un producte textual que germina a partir de la referència culta a una obra prèvia, literària,

escultòrica, pictòrica o musical. Per raó d'aquesta mateixa característica al·lusiva (bescantada per alguns) el poeta crític fa dels seus versos una relectura, un escoli, una ècfrasi, una enlluernada imatge plàstica. Fins i tot la presència de la natura, tret de casos comptats, és una visió supeditada a aquest artifici en què fonamenta la seva art.

Elogi del poeta traductor

Sota una suggestió anàloga s'ha d'interpretar l'aportació com a traductor de Jeroni Zanné. La lectura crítica estableix les coordenades dels seus interessos, la perfecta cohabitació de mitologies del nord amb mitologies mediterrànies, l'amplitud programàtica dels autors traduïts (de Petrarca a Carducci, de Goethe a August von Platen, de Ronsard a Henri de Régnier) i la concreció de la morfologia bàsica en què centra tota aquesta activitat, el sonet. Martí Duran menciona l'antologia de sonets dels segles XVI a XIX que va publicar el 1874 Alphonse Lemerre, *Livre des Sonnets*, com el punt d'arrencada de la focalització dels parnassians en l'estrofa clàssica de la tradició romànica. Estic persuadit que Zanné havia (o hauria) calibrat de fer, a la llarga, un volum semblant, tal com va reunir *Els XVII sonets de Johann Wolfgang von Goethe* en un opuscle independent. No cal dir que el conjunt de versions que ofereix l'escriptor també s'han de veure com apropiacions de poeta. Zanné busca complicitats, es procura nodriment en la tradició i en els grans, festeja les influències que l'identifiquen. I, evidentment, depura el verb en el procés de fer seus textos aliens. És tan connatural al nostre autor aquesta forma de lectura profunda que anomenem *traduir*, que veurem com, en el seu segon llibre sobretot, integra els sonets portats al català alternant-los amb composicions pròpies, perquè considera un material i l'altre com a productes d'una mateixa ambició creativa. En darrer terme, a més, la traducció esdevé una estratègia que el porta a

abeurar-se directament en aquelles fonts clàssiques a què els seus versos fan menció constant. Entre els antics, mencionarem les seves traduccions d'Horaci; entre els moderns, les de Goethe i, per la seva importància a l'hora d'arrelar el wagnerisme al nostre país, les de les òperes de Wagner.

Elogi del poeta esteta

El vers zannerià convoca adjectius com «virtuós» i «opulent» i els estudiosos tendeixen a parlar del poeta com a «orfebre» i «cisellador» («cisellaire d'or», en mots seus). En «El martiri del marbre», un dels poemes en què porta a l'extrem la torsió expressiva del parnassianisme, ell mateix assimila el poema a un marbre pentèlic. En virtut de la mà de l'artista el marbre es fa esperit; de la dura matèria en destil·la l'immaterial. També per al parnassià l'art és transcendent. El símil escultòric no oculta, tanmateix, la natura cromàtica i musical de les composicions de Zanné. Parlo d'una plasticitat que deriva de la recreació pictòrica de llenços que li suscitaren emoció estètica, de la paràfrasi meravellada, però també vull fer esment de la força sensual que malda per sublimar en tret estilístic quan la prosòdia mateixa del vers esdevé una «caixa harmònica» on tot és cadència i esticomítia, fluència i equilibri. L'esteticisme de Zanné és culte sense complexos, refinat com l'art dels antics alexandrins o dels *poetae noui* llatins, i com els uns i els altres ha hagut de pagar el peatge que s'imposa a aquesta mena de concepció aristocràtica de l'art. És alguna cosa més, com dic, el seu esteticisme: un subtil sosteniment de la música pròpia de la poesia, de la vida estrictament melòdica o prosòdica de les paraules, contrapuntant la imatge pintada en un motlle sonor, en estructura rítmica, en una pura i bella vibració poètica.

Abraham Mohino i Balet
Barcelona, gener de 2019

ESTUDI INTRODUCTORI

1. Jeroni Zanné, de Barcelona a Buenos Aires

Jeroni Zanné i Rodríguez va néixer a Barcelona el 27 de novembre del 1873, fill de Francesc Zanné i Oliver i d'Encarnación Rodríguez Calero.[1] La seva mare havia nascut a Sevilla, i era filla d'un notari d'Hisenda. Per part de pare, la seva àvia era de Barcelona, mentre que el seu avi procedia de Pella (al Piemont italià) i tenia ascendència grega. Com indica Cerdà,[2] els seus pares eren propietaris de la fonda de Cal Beco del Racó, que havia estat fundada a Barcelona durant el primer terç del segle XIX.[3]

Ens consta tanmateix que l'activitat del pare no es limità a la fonda, ja que el trobem implicat en diverses activitats econòmiques, entre les quals destaquen la gerència de la casa comercial Zanné i Coromines[4] i

[1] Segons la seva partida de naixement, del Jutjat Municipal del Districte de Palacio, Llibre III, foli 332. Aquesta partida de naixement, juntament amb la fe de baptisme, es conserva a l'expedient universitari de l'autor, a l'Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona.

[2] 2017: 383.

[3] «Becos» era el nom amb què es coneixien els italians a la Barcelona vuitcentista. Al setmanari *La Perdiu* 5, 20-1-1902, p. 6-7, llegim que «per allà l'any 35 vingué a Barcelona una companyia italiana a representar *L'alegria che passa* i *Libertà... cinc cèntims i calla*, obres de molt èxit interior i de molt bon paladar; per lo que sigué necessària la intervenció d'un fondista italià anomenat Zanné, qui un cop acabada la temporada no volgué entornar-se'n amb els seus compares i establí una fonda molt fonda en una casa que avui dia encara és viva, al carrer dels Capellans».

[4] L'any 1863 apareix en un expedient del Tribunal de Comerç: AHCA. Expediente de "Francisco Zanné y Oliver vs. Gerónimo Pujol. Exhorto del Tribunal de Comercio de Valladolid. Recepción de testimonios (exp. 10117 del T.C., any 1863). Vegeu Prat Sabartés, Marc (2008): «Las estructuras comerciales de la industria algodonera catalana: el triunfo de los viajantes en el último tercio del siglo XIX», *Investigaciones de Historia Económica* 12, p. 79-110.

la presidència de la Sociedad para la Defensa de la Propiedad Urbana de Barcelona.[5]

Dos dels oncles de Zanné apareixen amb certa freqüència en els diaris i documents de l'època. Pau Zanné i Oliver va ser capità del vapor Cid del 1857 al 1861,[6] mentre que Jeroni Zanné i Oliver, mort l'any 1893, va ser professor de Dibuix a l'Escola de Belles Arts de Barcelona[7] i membre numerari de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona.[8]

Zanné va començar el batxillerat el curs 1885-1886, al Colegio Peninsular,[9] i va obtenir el títol oficial de l'Institut de Lleida, el 1890.[10] L'any següent va iniciar la carrera de Dret, que a l'expedient conservat a l'Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona consta com a no acabada.

Va publicar el seu primer article a la revista *Catalonia*, l'any 1900, amb el nom de «La llegenda òrfica».[11] Com a articulista, escriví escadusserament a *Empori*,[12] *Catalonia*, *Pèl i Ploma* i *La Veu de Catalunya*,[13] però desenvolupà la seva tasca, sobretot, a *Joventut* –la revista de la segona etapa del Modernisme–, on col·laborà entre el 1901 i el 1906 amb poemes i narracions i, especialment, amb una gran quantitat d'articles de

---

[5] *La Vanguardia* de 5-11-1897, p. 5.

[6] Vegeu per exemple *Diario de Barcelona* 1858-núm. 140 (20-5-1858), p. 4598. Cf. González García, O.: «El vapor de ruedas "Cid": de pionero de la navegación comercial a vapor a primer vapor hospital», *Sanidad Militar* vol. 72 núm. 3 (juliol-setembre 2016) (https://goo.gl/3tYZeq).

[7] https: //goo.gl/DcXSXP

[8] https: //goo.gl/GPHik9

[9] El Colegio Peninsular havia estat fundat el 1866. Durant els anys 1866-1868, hi havia ensenyat Grec i Llatí Josep Balari i Jovany (De Elías Molins, A. *Diccionario biográfico de escritores y artistes catalanes del siglo* XIX. Barcelona, 1889, *s. v.* «Balari i Jovany»).

[10] Vegeu l'expedient de l'Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona.

[11] Edició de 13 de gener, p. 18-20. El 24 de febrer sortia al mateix diari el seu article «Ideals». I el 10 de març, «Fragments de la llegenda de Venus». Aquest darrer és interessant per veure com entén Zanné aquesta figura, que tan sovint apareix en els seus poemes.

[12] Hi va publicar, per exemple, la traducció dels sonets del cardenal Pietro Bembo (2, 1907, p.65-67).

[13] També comptats textos en revistes gironines com *Armonia* i *Lectura: Literatura, Ciències, Arts*. Vegeu Puig i Oliver, Ll., «Agustí Roca, poeta modernista de Girona», *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, vol. 25, 1981, p. 499.

crítica literària i musical. Aquests articles ens informen de la cultura i els interessos de l'autor, coneixedor dels clàssics europeus i de les tendències estètiques contemporànies.

L'any 1903, la crítica literària de la revista passà a mans de Miquel Planas, i Zanné s'encarregà, substituint Joaquim Pena, de la musical. A partir del 1906, Zanné també col·laborà en la «Pàgina literària» del diari *El Poble Català.*

Durant aquest període, Zanné va participar com a membre d'alguns certàmens literaris, com els Jocs Florals d'Hostalric de 1904,[14] els Jocs Florals de Badalona de 1907,[15] els de Sants de 1910[16] o els concursos literaris de novel·la d'*El Poble Català.*[17] També va ser mantenidor dels Jocs Florals de Barcelona, l'any 1906, on coincidí, entre altres, amb Costa i Llobera, que n'era president.[18]

L'any 1901 fundà, amb Joaquim Pena, l'Associació Wagneriana de Barcelona, de la qual fou bibliotecari i, un any després, vicepresident. En el marc de l'Associació Wagneriana participà en diversos esdeveniments, publicà notes sobre l'autor[19] i traduí al català, en col·laboració amb Joaquim Pena, pràcticament tots els textos de Wagner (i estudis sobre el compositor alemany). No cal dir que en la seva poesia, com veurem més endavant, l'impacte del wagnerisme és de gran importància.

Zanné era un gran melòman i un crític musical de prestigi, que participà activament en la vida musical de la ciutat de Barcelona. En part per motius professionals, ja que n'havia de fer la crítica a *Joventut,* assistí

---

[14] Vegeu *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Santa Coloma de Farners, amb motiu del centenari de les normes de l'IEC,* Barcelona, 2015, p. 133.

[15] *El Poble Català* 538, 1907; *Gent Nova* 299, 1907, p. 16.

[16] *El Poble Català* 1962, 1910; *La Vanguardia* 25-8-1910, p. 9.

[17] *El Poble Català* 232, 1906; 725, 1908.

[18] *Joventut* 300, 1905, p. 726 i *La Vanguardia* de 7-5-1906, p. 2.

[19] Per exemple, «El XXè aniversari de la mort de Wagner a Barcelona», *Joventut* 158, 1903, p.125-126.

regularment a les representacions musicals que es feien al Liceu[20] i també a d'altres sales de concerts de Barcelona, com el teatre Novetats[21] o el teatre Principal.[22] De moltes d'elles en deixà constància en els seus articles i en els seus poemes.

Igualment, sembla que Zanné no es desentengué de la política. El maig del 1904 el trobem com a delegat assistent de l'Assemblea de la Unió Catalanista,[23] manifestant una fidelitat al país que no abandonà mai.

Lluís Via[24] ens informa sobre els qui foren dos dels seus principals amics a començament de segle: Josep Pin i Soler, amb qui diu que jugava als escacs,[25] i Pere Riera i Riquer, poeta espluguenc de qui, segons Via, Zanné tragué el gust pel sonet.[26] Pin i Soler ens confirma aquesta relació en un article a *El Poble Català*.[27]

A aquests amics hi hauríem d'afegir Joaquim Ruyra, a qui dedicà el poema «Blanes» i que esmenta en una carta de 1912 que comentarem més endavant.[28] També és evident que Zanné es relacionava amb els col·laboradors assidus de la revista *Joventut:* Carles Arro, Sebastià Junyent, Joan Brull, Alexandre Font, Pompeu Gener, Carme Karr, Trinitat

---

[20] Per exemple *La Vanguardia* 11-12-1903, p.4. Vegeu «Gran Teatre del Liceu. Cristoforo Colombo», *Joventut* 145, 1902, p.758 o «Gran Teatre del Liceu. Giovanna di Napoli», *Joventut,* 155, 1903, p.85.

[21] Per exemple «Concert Weingartner», *Joventut* 119, 1902, p. 340.

[22] «L'Arlésienne. La música d'en Bizet», *Joventut* 142, 1902, p. 707-708.

[23] *Nosaltres sols* 162, 1934, p. 3. La Unió Catalanista s'havia format el 1891 a Barcelona arran de la resistència contra l'article 15 del Codi civil espanyol, que atemptava contra el dret civil català, i aplegava tots els catalanistes independentment de la seva ideologia, per bé que al 1904 ja es trobava en crisi.

[24] Via, Lluís, «El prestigi de Jeroni Zanné», *La Nova Revista* 10, 1927, p. 179-180. L'article fou escrit amb motiu de l'aparició de la traducció d'Horaci que publicà Zanné l'any 1926.

[25] En realitat hi deurien jugar tots tres, Pere Riera inclòs, ja que Riera era un dels principals escaquistes catalans de començament del segle XX.

[26] Un d'aquests sonets, «Els romàntics», està dedicat precisament a Zanné (*Empori* 6, 1907, p. 304). En el ms. 41 de l'ANC, Zanné escriu que conegué el poeta francès Louis Le Cardonnel gràcies a Pere Riera i Riquer, que li «feu a mans una revista francesa de lletres» en què hi havia poemes d'aquest autor.

[27] *El Poble Català* 47, 30-9-1905.

[28] Ms. 4514/2 del Fons Pin i Soler de la Biblioteca de Catalunya.

Monegal, Ramon Miquel i Planas, Frederic Pujulà i Vallès, Arnau Martínez Seriñà, Lluís Via i Xavier Viura.[29] Carme Karr, una de les figures senyeres del feminisme de principis de segle XX, li musicà alguns poemes, que publicà a la revista *Feminal*.

Sabem molt poc de la vida sentimental de Zanné. L'única pista que tenim en aquest sentit ens la dona una narració inèdita conservada a l'ANC, *Blondina* (ms. 18), i, especialment, unes «Ampliacions» que hi ha al final d'aquesta narració. Hi llegim, en primera persona, la descripció, cronològicament ordenada, d'un amor clandestí, en la qual trobem, entre d'altres, aquests paràgrafs:

> Tota la vida conservaré, en el replec més íntim del meu pensament, el record de Blondina. Sentiré, espiritualment, tota la vida, la deliciosa melodia de la seva veu, els ritmes dels seus petons, els uns lleugers i suaus com petons de nina, els altres sorollosos i apassionats com petons de dona enamorada. Sentiré, tota la vida, el frec dels seus braços de molsuda carnalitat entorn del meu coll. No oblidaré mai l'esplendorós llenguatge dels seus ulls, d'aquelles divines mars on hi he gojat la poesia de les nits plenes de fosforescències i la tempesta passional on sobreïxen les neguitoses oscil·lacions internes, en perennal montant, en eternal regolf.
>
> Remembraré, amb alegria i tristesa alhora, les hores d'apassionament passades al costat de Blondina, pàl·lidament envoltes entre els plecs de romàntica vestidura; recordaré eternament el seu mig-riure de dona triomfal i agraïda davant la meva sol·licitud amorosa, davant els meus elogis, els meus obsequis; davant la meva exterioització dels efectes poètics o sensuals produïts per ella. Recordaré les seves impaciències i frisances que no podia amagar, quan els obstacles perfidiaven per separar-nos. Recordaré dolçament

[29] Zanné va fer una crítica literària del llibre de poemes *Preludi*, d'aquest darrer, a *Joventut* 223, 1904, p. 320-321.

POESIES

[164]

MAGENCA

Con le dolci memorie e i cari affanni,
Maggio, da me che vuoi?
CARDUCCI: *Rime nuove*

Oh, mes de maig, oh, mes de maig,
oh, mes de l'alegria!
Oh, mes suau de les amors,
dels prats reials de Cloris!

Ets un petó i ets un sospir
eixits d'un raig llunari,
ets un perfum del blau orient,
un refilet que vola!

I ço que ve cantant, ço què és
que té aleteigs de Fènix?
Què es ço que bat com un gran cor
llençat a nova vida?

Què es ço que riu com un infant,
que riu com una albada,
i té el brilleig i té el dibuix
d'un raig gentil d'Hesperus?

Al seu davant no hi veig herauts,
ni duu marcial seguici:
no ve voltat de braus guerrers
amb llances, elms i glavis.

Doncs ço que ve és un bell esprit
que el llor triomfal desdenya:
ve com la lleu modulació
flairosa de la murta.

Ja sé, ja sé qui passa prop
del meu esguard atònit:
la Joventut, la Joventut,
del maig florit germana...

Adéu, adéu, oh, bell esprit
que no coneixes l'odi,
la neu, els focs del llarg hivern,
l'imperi de les boires.

Remembraré, quan siguis lluny
ta dolça poesia;
quan a mi, del fosc no-res, hi
arribis, Parca bruna,

entre fredors i alens de glaç,
fes que un violí sangloti:
Oh, mes de maig, oh, mes de maig,
oh, mes de l'alegria!

EDICIONS: R.

[165]

SALUTACIÓ AL MAR

The fountains mingle with the river,
and the rivers with the ocean.
PERCY BYSSHE SHELLEY: *Love's Philosophy*

Salve, Mar lluminosa que escampes ta blava crinera
de verge que renova ses altes virtuts cada dia.

Salve, reina que amenes arreu triomfador ton seguici
d'escumes, algues, ones i llums que reflexen els núvols.

Salve, munts de bromeres que sou dels mortals blanc suari,
o llit d'amor on juguen impures nereides.

Salve, planúria verda, lumínica prada tranquil·la,
d'a on sorgeix tothora la filla de Júpiter, Venus.

Salve, mansió que amagues boscatges de fòssils madrèpores,
on canta Èol terrífic, mes no Filomel·la.

Salve, temple de calma, de lluita, de mort i de vida,
bosc d'arbres que es retorcen o pla sempre harmònic.

Salve, bacant furiosa que boja en ton llit te rabeges,
o nina casta i pura que rius a l'albada.

Salve, potenta orquestra de grans esturments sonorosos,
orgue sublim que entones delers de les aigües.

Salve, feréstec caos que llences terrors misterioses,
o esclat de foc aurífic quan venen herauts del rei Hèlios.

Salve, mirall que copses els raigs de la lluna que riuen,
faixa de formes pàl·lides que sura en la boira.

Oh, immensa Mar: debades les cançons que els grans músics t'oïren,
en mon oït voldria que com cants triomfadors retentissin,

com odes no brollades de cap numen profà de la terra,
com cants immensurables de passions, de dolors i de glòria!

Frisós voldria entendre tes pregones i eternes paraules,
Esfinx, immensa Enigma!

Oh, fosca Mar, abisme pregon de les altes tenebres:
com un arpegi afina ton càntic ceruli.

I en ta negror solemne radia el Misteri aleshores:
oh, Mar, el teu Misteri no es més que Esperança

d'un Més Enllà que vaga pels blaus horitzons i violètics,
per gais vergers de roses, de murtes i lliris...

Miratges que s'enfugen quan bat la clarícia imperiosa
d'Hèlios, senyor del dia, botxí del bell somni.

Edicions: R.

[166]

ANNÍBAL VENÇUT PER VENUS

Omnia vincit amor.
P. VERGILII MARONIS *Bucolica. Gallus, Ecloga X*

Triomfals resplendeixen al sol virolades banderes
i puja pels aires la veu estrident dels clarins.

Plutó ja braola, flamegen les boques del Tartre.
Les Muses teixeixen garlandes guerreres de llor.

I l'Hèroe fulgura: son glavi serpeja magnífic,
estela de glòria solcant les onades de morts.

La sang del patrici s'estronca com deu eixugada.
Ja es veu l'Urbs immensa i els cercles roquencs dels seus murs.

I l'Hèroe es detura, com riu a l'enfront de resclosa
que domta les aigües revoltes en roig torbellí.

La negra elefanta, que dreça sa trompa soberga,
recula astorada, i Anníbal a dalt s'estremeix.

Mes dolça ressona de Venus la veu compassiva,
i l'Hèroe contempla –rosada i lasciva visió–

les dones capuanes retortes de folla luxúria.
Res, res no val Roma! I Anníbal vers Càpua se'n va!

EDICIONS: R.

COMENTARIS: L'any 216 aC, Anníbal derrotà els romans a la batalla de Cannes i matà seixanta mil soldats. Semblava que la sort de les Guerres Púniques quedava definitivament decantada a favor dels cartaginesos, però aleshores Anníbal va cometre un gran error: en lloc d'anar directament a Roma, es retirà a Càpua. En aquesta ciutat l'exèrcit cartaginès es va relaxar massa, en les conegudes com a «delícies de Càpua», i l'ocupació de Roma es va anar retardant. El temps jugà a favor dels romans, els quals no trigaren a recuperar-se de les baixes. Els romans derrotaren les tropes d'Anníbal a la batalla de Zama (202 aC).